

«Cənub qaz dəhlizi»nin genişləndirilməsi əhatəli dialoq tələb edir

Prezident İlham ƏLİYEV: "Biz təbii qazın nəqli ilə bağlı infrastruktur imkanlarımızın potensial tələbatın səviyyəsinə gətirilməsi üçün vaxt itirməməliyik"

"Cənub qaz dəhlizi" getdikcə daha böyük önəm kəsb edir. Azərbaycan üçün mühüm strateji əhəmiyyət daşıyan bu layihə Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində də mühüm rol oynayır. Artıq onun genişləndirilməsi günün tələbinə çevrilib. Son dövrlər bu mövzuda çox danışılır və təsədüfi deyil ki, 1-4 iyun tarixlərində keçirilən "Bakı Enerji Həftəsi"ndə də dəhliz haqqında geniş söhbət gedib.

Dünyanın ən iri karbohidrogen yataqlarından olan "Şahdəniz"in kəşfi və işlənməsi 2007-ci ildə Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin istismara verilməsinə və Azərbaycandan mavi yanacaq ilk dəfə Türkiyənin və Gürcüstanın regional bazarlarına nəql edilməsinə imkan yaratdı. Qaz ehtiyatlarından daha geniş istifadə etmək üçün isə yeni kəmərlər lazım idi. Odur ki, "Cənub qaz dəhlizi"nin yaranması bir ehtiyaca, bir zərurətə çevrildi.

Ötən il ölkəmiz xaricə ümumilikdə 22 milyard kubmetr təbii qaz ixrac edib. Bu il həmin rəqəmin 24 milyard kubmetr olacağı gözlənilir. Təbii ki, gələcək il daha çox olacaq. Artıq ilyarıdır Azərbaycan öz qaz ehtiyatlarının Avropaya nəqlində tamamilə yeni, müasir infrastrukturdan istifadə edir. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi: "XXI əsrin boru kəməri - "Cənub qaz dəhlizi"nin 2020-ci ilin sonuncu günündə uğurla tamamlanması ümumi iradəmizi, komanda qazılındə işləmək və böyük uğurları qazanmaq bacarığımızı nümayiş etdirir. Bir çox ölkələri keçən, dənizin dibindən tutmuş uca dağ zirvələrinə qədər gedən 3500 kilometrlik vahid boru kəmərlə-

ri sistemi qüdrətimizin və dostluğumuzun təzahürüdür. Buna görə Azərbaycanın ilkin mərhələdə başladığı enerji layihələri regional əməkdaşlıq üçün çərçivə yaratdı və onlar hazırda global enerji layihələrinə çevrilib".

Belə ki, "Cənub qaz dəhlizi" layihəsi gerçəkləşərkən boru xətti ərazisindən keçən ölkələrlə, eləcə də beynəlxalq maliyyə təsisatları, enerji şirkətləri, aparıcı ölkələrin hökumətləri və Avropa Komissiyası ilə sıx əməkdaşlıq qurduq. "Cənub Qaz Dəhlizi" Məşvərət Şurasının hər ilin fevral ayında Bakıda keçirilən illik toplantısı həmin komanda işinin bariz nümunəsidir. Bu il fevralın 4-də şuranın növbəti toplantısında dəhlizin artıq işlədiyi bir daha vurğulandı. Çıxarılan nəticə isə bu oldu ki, yenə də işləmək, yeni körpülər salmaq, yeni əlaqələri qurmaq, interkonnektorlar yaratmaq və Avropanın qaz bazarında fəaliyyətimizi genişləndirmək lazımdır. Çünki indi Azərbaycanın karbohidrogenlərinə tələbat heç zaman görünmədiyi kimi böyükdür. Bununla bağlı Prezidentimiz demişdir ki, məsuliyyətli ölkə kimi biz bunu nəzərə alırıq və müxtəlif səbəblərə görə çətinliklərlə üzləşən ölkələri dəstəkləməyə çalışırıq. Hazırda Azərbaycanın müvafiq strukturları sayı artan ölkələrlə daim

təmasdadır". Azərbaycan qazına olan tələbat sürətlə artır. Təbii ki, biz bunu nəzərə almalıyıq. Lakin eyni zamanda potensial istehlakçılar anlamalıdır ki, bir il ərzində qazı böyük həcmdə hasil etmək mümkün deyil. Bunun üçün bizə müqavilələr lazımdır. Biz danışıqlara başlamalı və onları sürətləndirməliyik. Biz ənənəvi tərəfdaşlar və sərmayədarlar, eləcə də enerji şirkətləri ilə çalışmalıyıq ki, hasilat artsın. Həmçinin biz mövcud qurğuları genişləndirməliyik".

Yəni bu, əvvəlcədən planlaşdırılmamış məsələdir. Məlumdur ki, "Cənub qaz dəhlizi" üç boru kəmərinə ibarət vahid bir sistemdir. Onun sonuncu seqmenti olan Trans-Adriatik Qaz Boru Kəmərinin (TAP) buraxılıq qabiliyyəti 10 milyard kubmetrdir. İndi bu kəmərin genişləndirilməsinə ehtiyac yaranıb. Bu isə vaxt və çoxlu maliyyə vəsaiti, sıx əlaqələndirmə və əməkdaşlığın daha da güclənməsini, bütün iştirakçı ölkələrlə fəal dialoqun olmasını tələb edir. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, Energetika Nazirliyi və SOCAR (Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti) artıq bu istiqamətdə danışıqlar aparırlar.

Bununla yanaşı, CQBK-nın (Cənubi Qafqaz Boru Kəməri) və TANAP-ın (Trans-Anadolu Qaz Boru

Kəməri) genişləndirilməsi də gündəmə gəlir. Deməli, Azərbaycan qazına tələbat artdıqca, onun nəqli ilə bağlı infrastruktur imkanlarımızın potensial tələbatın səviyyəsinə gətirilməsi üçün vaxt itirilməməlidir. Dövlət başçısı qeyd etmişdir ki, hazırda yeni çağırışların və tələbatın olduğunu nəzərə alaraq, artıq digər potensial istehlakçı ilə danışıqlar prosesindəyik. Əlbəttə, bunun üçün yalnız birtərəfli sözlər kifayət deyil. Avropada infraqururaya, yeni interkonnektorların tikintisinə yarımlar olmalıdır və yeni şərtlər üzərində razılıq əldə edilməlidir. Çünki qaz biznesində əvvəlcə satış məsələsi həll olunur, bunun üçün müqavilələr imzalanır, sonra isə sərmayə yatıraraq hasilata başlanılır.

"Bakı Enerji Həftəsi"ndə də məhz bütün bu məsələlər barədə geniş söhbətlər oldu, fikirlər, təkliflər səsləndi. Prezident İlham Əliyev "Cənub qaz dəhlizi"nin komanda üzvləri, o cümlədən hökumətləri ilə fəal dialoqu davam etdirməyin lazım olduğunu dedi. Bu layihəni maliyyələşdirmiş bütün banklara təşəkkürünü edərək həm də ümidvar olduğunu bildirdi ki, onlar yeni planların həyata keçirilməsinə, xüsusilə də TAP-ın genişləndirilməsinə maliyyə dəstəyi verəcəklər.

Avropa Komissiyasının enerji siyasəti strategiyası və koordinasiya üzrə direktoru xanım Kristina Lobillo Borrero bir daha vurğuladı ki, "Cənub qaz dəhlizi" Avropa İttifaqı üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir və Azərbaycanın oynadığı rol onların qaz təchizatının şaxələndirilməsi sözləri baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır: "Bu, enerji qiymətlərinin sabitliyi, həmçinin təchizat təhlükəsizliyinin təmin olunması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir və biz bunu yüksək qiymətləndiririk. Bizim Azərbaycanla enerji sahəsində münasibətlərimiz uzunmüddətli müsbət enerji dialoqu üzərində qurulub".

Böyük Britaniyanın biznes, enerji və təmiz inkişaf üzrə dövlət naziri Qreqori Uilyam Hends Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz Sərgisinin açılışındakı videomüraciətində dedi: "Bu gün Azərbaycan Gürcüstan, Türkiyə və Avropadakı tərəfdaşları üçün etibarlı və sabit təbii qaz təchizatçısıdır. Azərbaycandan başlayan "Cənub qaz dəhlizi" mühüm nailiyyəti əks etdirir. "Cənub qaz dəhlizi"nin genişlənməsi Avropaya qaz təchizatının şaxələndirilməsini dəstəkləyəcək. Biz kömürdən imtina edərək təmiz enerjiyə keçərkən təbii qaz həlledici rol oynamaqda davam edəcək".

Ən başlıcası isə bütün bu məsələlərin həlli üçün Azərbaycanın qaz potensialının olmasıdır. Həm də bizim mavi yanacaq ehtiyatlarımız tək nəhəng "Şahdəniz"lə məhdudlaşmır. Digər perspektivli yataqlarımız da var ki, bəzilərdən elə gələcək il hasilata başlanacaq. Bu da, Prezidentimizin dediyi kimi, enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfə olacaq.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"